

Ochrona i gospodarowanie zasobami wodnymi z perspektywy planowania hodowlanego i urządzeniowego

Marek Ksepko, Stanisław Małek

Dyrektor Oddziału, Biuro Urządzania Lasu i Geodezji Leśnej Oddział w Białymstoku
ul. Lipowa 51, 15-424 Białystok, Uniwersytet Rolniczy im H. Kołłątaja w Krakowie, Wydział Leśny, Katedra
Ekologii i Hodowli Lasu, al. 29 Listopada 46, 31-425 Kraków
marek.ksepko@bialystok.buligl.pl, stanislaw.malek@urk.edu.pl

Zasoby wodne w lasach to wszystkie jej stany skupienia z silnym akcentem na część wód łatwo dostępnych dla biocenozy, decydujących o dobrostanie lasu, czyli w uproszczeniu - wody w glebie oraz w zbiornikach naturalnych i sztucznych, jak również w opadzie atmosferycznym i podkoronowym spływającym po pniach drzew. Ważnym jest, aby relacje wody i lasu postrzegać jako wielokrotne, swoiste sprzężenie zwrotne i regulujące się wzajemnie elementy środowiska. Mimo wieloletnich badań te relacje nadal wydają się niezwykle skomplikowane i stosunkowo słabo poznane. Dotychczasowe, wyłącznie „ochronne” spojrzenie na rolę lasu w stosunku do wody, wymaga istotnej weryfikacji. Nie jest wiedzą powszechną, że ewapotranspiracja w warunkach Niżu Polskiego jest dominującą składową bilansu wodnego niemal każdej zlewni (udział w bilansie ok. 80%) oraz, że oczekiwane zwiększenie zasobów żywej biomasy korzystającej z wody naturalnie ogranicza ten zasób, doprowadzając do problemów z dostępem do wody dla innych składników biocenoz. W świetle tych informacji warto odpowiedzieć na pytanie czy dychotomiczne (separacyjne) podejście do funkcji lasu, z wyraźnym rozróżnieniem na lasy „produkujące” i „ochronne”, może w skrajnych przypadkach skutkować negatywnymi konsekwencjami – np. nadmiernym zużyciem wody w niektórych zlewniach elementarnych, zwłaszcza w tych o dużej lesistości, w których postawimy na intensywną produkcję drzewną. O ile polskie leśnictwo dopracowało się ponad wiekowych, dobrze sprawdzonych technik planowania i realizacji gospodarki leśnej, obejmujących również monitorowanie reakcji ekosystemów leśnych na ludzką aktywność, to planowanie i działanie w stosunku do zasobów wodnych w lesie nadal wymaga rozwoju. Wynika to z małej liczby danych empirycznych oraz z tego, że niektóre determinanty nabrały znaczenia stosunkowo niedawno (np. zmiany klimatu, wielkopowierzchniowa ochrona przyrody). Dopiero w ostatnich latach zaczęliśmy doceniać znaczenie zasobów wodnych i ich osobliwą kruchość. Powyższe tezy pozwalają stwierdzić, że wieloletnie planowanie i realizacja gospodarki leśnej oraz ochrony przyrody, powinny iść w parze z długoterminowym planowaniem i realizacją wykorzystania oraz ochrony zasobów wodnych.